

Ministerie van Financiën
t.a.v. minister ir. J.R.V.A. Dijsselbloem
Postbus 20201
2500 EE DEN HAAG

Utrecht, 25 augustus 2015

Ref.nr: 220.2015/JCMdK-mo

Betreft: Reactie op consultatie voorstel Implementatiewet toegang basisbankrekening

Geachte heer Dijsselbloem,

Middels consultatie heeft u op 15 juli 2015 belanghebbenden de mogelijkheid geboden om te reageren op het voorstel van de Implementatiewet toegang basisbankrekening en de Memorie van Toelichting. Het wetsvoorstel strekt tot implementatie van de Europese richtlijn betaalrekening in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Met deze brief reageert de NVVK op het wetsvoorstel.

Vooraf

De NVVK is dé brancheorganisatie voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren en vormt een landelijk dekkend netwerk van kredietbanken en zowel publieke als private schuldhulpverlenende organisaties. De NVVK-leden bieden kwalitatief hoogwaardige financiële dienstverlening aan mensen met financiële problemen of financiële vraagstukken.

Een werkende betaalrekening is voor klanten van onze leden van groot belang om hun financiële problemen het hoofd te kunnen bieden. De NVVK heeft zich dan ook aangesloten bij het convenant inzake pakket primaire betaaldiensten van de Betaalvereniging Nederland, om samen met banken en verschillende andere belangenbehartigers als Leger des Heils en Federatie Opvang het mogelijk te maken dat elke Nederlander beschikt over een basisbankrekening met betaalpas.

Wij vinden het daarom van belang te reageren op het wetsvoorstel waarmee de Europese richtlijn betaalrekening in de Wft wordt vastgelegd.

Algemeen

De NVVK is over het algemeen positief over de wettelijke vertaling van de Europese richtlijn betaalrekening in de Wft. Zo onderschrijven wij de keuze van de Nederlandse wetgever om de basisbetaalrekening in principe zonder roodstand aan te bieden; wij zien in de schuldhulpverlening regelmatig dat roodstand tot financiële problemen kan leiden.

Ook vinden wij het correct en transparant dat een bank een afwijzing van een aanvraag basisbankrekening altijd moet onderbouwen.

De ruimere klachtenmogelijkheid, voor een aanvrager van een basisbankrekening, om naast bij het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (Kifid) bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM) een klacht te kunnen neerleggen, vinden wij ook een goede ontwikkeling.

220.2015/JCMdK-mo

Reactie op consultatie voorstel Implementatiewet toegang basisbankrekening

Blad 2

Op een aantal onderdelen vragen wij nog uw aandacht.

Duiding feitelijk gebruik basisbankrekening en voorkomen verrekening en beslag

De NVVK zou graag zien dat in de Wet bepalingen worden opgenomen die het feitelijk gebruik van een basisbankrekening zullen waarborgen. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat wettelijk geregeld wordt dat ten aanzien van een basisbankrekening geen beslag kan worden gelegd en geen verrekening mogelijk is. Dan wel dat wettelijk wordt verankerd dat bij een dergelijk beslag/verrekening ook de beslagvrije voet van toepassing is.

In de Europese regeling betaalrekening vinden wij in overweging (44) van de Europese richtlijn betaalrekening terug dat voor de consument de toegang tot betalingsdiensten moet worden gewaarborgd. En dat een consument in staat moet zijn essentiële betalingstransacties uit te voeren, zoals het ontvangen van inkomsten of uitkeringen en het betalen van rekeningen of belastingen. Art. 16 lid 2 van de Europese richtlijn geeft ook aan dat consumenten het recht hebben om een basisbetaalrekening te openen en te gebruiken. Wat dit feitelijke gebruik van een basisbankrekening exact omhelst wordt niet beschreven. Definiëring van het 'gebruik' van een basisbankrekening is van belang voor een optimale uitvoering van de Europese richtlijn.

De NVVK heeft van haar leden signalen ontvangen dat banken aangeven dat zij inkomsten, hoger dan de door banken gehanteerde term 'leefgeld' (zie ook hierna), op de bankrekening te zullen verrekenen met de vorderingen die zij op klanten hebben. Als leefgeld wordt vaak beschouwd het bedrag aan huishoudgeld dat nodig is om eten en drinken te kopen. Het gaat daarbij om relatief geringe bedragen. Grotere bedragen, zoals (delen van) het inkomen, leiden tot verrekening door de bank. Met deze inkomsten wordt de roodstand aangezuiverd (feitelijke verrekening door de bank) en pas als de roodstand volledig is voldaan, kunnen de vaste lasten en andere betalingen via de bankrekening worden gedaan. Ook wordt in het wetsvoorstel niet ingegaan op de mogelijkheid van een bankbeslag (door andere schuldeisers) op de basisbankrekening. Een dergelijk beslag heeft eveneens als resultaat dat de vaste lasten niet betaald kunnen worden en schuldsituaties ontstaan of verder oplopen.

Klachtenafhandeling

De NVVK ziet graag meer inhoudelijke waarborgen voor een goede klachtenprocedure bij de banken opgenomen, waaronder maximale reactie- en behandelingstermijnen.

Van NVVK-leden hebben wij signalen ontvangen dat de afhandeling van klachten over het weigeren van een basisbankrekening niet altijd snel en efficiënt verloopt. Op dat moment gaat kostbare tijd verloren waardoor al snel acute problemen bij betaling van de vaste lasten kunnen ontstaan. Nieuwe schulden worden dan al snel gemaakt en wordt een bestaande schuldsituatie verergerd.

Praktische ervaringen, belemmeringen uit de praktijk

Zoals ook in de toelichting op het wetsvoorstel is aangegeven, bestaat er voor mensen in de schuldhulpverlening momenteel reeds een wettelijk recht op een basisbankrekening op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en artikel 4:71f en 4:71g van de Wft. Ondanks dat recht heeft de NVVK signalen ontvangen dat er banken zijn die het

220.2015/JCMdK-mo

Reactie op consultatie voorstel Implementatiewet toegang basisbankrekening

Blad 3

verzoek tot het openen van een dergelijke basisbankrekening afwijzen op, in onze ogen, oneigenlijke gronden. Deze afwijzingen zijn vaak niet op schrift gesteld, zodat de burger niet weet dat hij hiertegen een klacht kan indienen.

Ter illustratie geven wij hieronder een aantal praktijkvoorbeelden van weigeringsgronden van banken.

- Een bank weigert een basisbankrekening omdat de betreffende persoon al een 'werkende' bankrekening heeft. Deze bankrekening is echter praktisch niet bruikbaar vanwege roodstand of blokkering door de bank.
- Een bank geeft aan dat er sprake is van een zogeheten "faillissements-blokkering" indien een burger in de wettelijke schuldsanering zit. Op grond hiervan wordt het openen van een basisbankrekening geweigerd.
- Er wordt een basisbankrekening afgewezen op basis van (aanvullende) voorwaarden uit het Convenant inzake een pakket primaire betaaldiensten van Betaalvereniging Nederland, terwijl deze voorwaarden niet in artikel 4:71f en 4:71g van de Wft zijn opgenomen. Als reden wordt bijvoorbeeld opgegeven dat een andere bankrekening bij de betreffende bank in behandeling is bij het incassobureau van de bank en dat die zaak eerst met het incassobureau afgewikkeld moet zijn voordat er een basisbankrekening kan worden geopend. Of dat alle inkomsten op de betreffende basisbankrekening moeten binnenkomen, hetgeen bij schuldhulpverlening vaak per definitie niet het geval.
- Op een aanvraag voor een basisbankrekening wordt door banken regelmatig een andersoortige, zogeheten 'leefgeld-rekening' geopend. Deze rekening voldoet echter niet aan de eisen van een basisbankrekening, omdat daarop bijvoorbeeld geen mogelijkheid is voor een automatische incasso of overboekingen. Of de prijs voor deze rekening is hoger dan bij een normale betaalrekening.
- Bij een aantal banken is de basisbankrekening niet mogelijk in de zogenaamde 'en/of'-variant, waarbij er meerdere rekeninghouders (partners) gebruik kunnen maken van de rekening. Dit terwijl de Richtlijn in de definitie van betaalrekening ook spreekt over "een op naam van één of meer consumenten aangehouden rekening die voor de uitvoering van betalingstransacties wordt gebruikt".

Nadere duiding van 'werkelijk belang'

Graag zou de NVVK in het wetsvoorstel nadere bepaling opgenomen over hoe de aanvrager zijn 'werkelijk belang' kan aantonen. Hierbij zouden bijvoorbeeld bepalingen kunnen worden opgenomen waarbij wordt aangegeven wanneer dit belang wordt verondersteld aanwezig te zijn (evt. met de mogelijkheid voor banken om tegenbewijs aan te leveren).

De NVVK vreest dat het vereiste van het aantonen van een 'werkelijk belang' in de praktijk tot vele discussies tussen de bank en aanvrager kan gaan leiden. De aanvrager moet dit belang aantonen, echter het wetsvoorstel noch de toelichting geven aan hoe de burger dit belang kan aantonen. Wel staat in de toelichting dat dit vereiste niet zover mag gaan dat het

220.2015/JCMdK-mo

Reactie op consultatie voorstel Implementatiewet toegang basisbankrekening

Blad 4

recht op een basisbankrekening te moeilijk of te belastend wordt gemaakt. Wanneer daarvan sprake is, wordt echter niet verduidelijkt en kan tot ongewenste discussie tussen bank en aanvrager leiden.

Weigeringsgrond en hulpverlening

Artikel 4:71f lid 3 Wft regelt de weigeringsgronden voor de aanvraag tot het openen van een basisbankrekening. Onderdeel c van dit artikel heeft betrekking op de veroordeling van misdrijven als oplichting, witwassen van geld en fraude. Het convenant inzake pakket primaire betaaldiensten regelt in artikel 4.1 ook deze weigeringsgrond. Daarbij is echter een uitzondering opgenomen voor een aanvraag via een erkende hulpverleningsinstantie die de basisbankrekening beheert.

Ondanks dat artikel 4:71f lid 3 Wft een 'kan'-bepaling is, vragen wij graag aandacht voor en dringen aan op het regelen van een mogelijkheid in de Wft, dat aanvragers die vallen onder artikel 4:71f lid 3 sub c Wft een aanvraag voor een basisbankrekening via een erkende hulpverleningsinstantie kunnen doen.

Informatievoorziening en bijstand

De NVVK zou graag zien dat bepalingen in het wetsvoorstel worden opgenomen over informatievoorziening en bijstand.

Het wetsvoorstel voorziet niet in (een voorziening voor) de implementatie van de in art. 20 van de Europese richtlijn genoemde informatievoorziening. Dit betreft maatregelen die genomen moeten worden om het publiek bekend te maken met de beschikbaarheid van basisbankrekeningen, de daarbij te volgen procedures en over de wijze van communicatie naar in het bijzonder kwetsbare consumenten. Ook spreekt het wetsvoorstel niet over de gratis informatie en kosteloze bijstand uit het art. 20 lid 2 van de Europese richtlijn.

Mogelijkheden ZZP-ers

Ten aanzien van het onderdeel 'Reikwijdte: vraag' uit de Memorie van Toelichting zien wij graag een verduidelijking of een ZZP-er, die zijn zakelijke en privé-bankzaken op één bankrekening regelt, ook in aanmerking komt voor een basisbankrekening.

Definiëring illegale doeleinden

Ten aanzien van artikel 4:71i lid 1 sub f Wft zien wij in de Memorie van Toelichting graag een nadere definiëring van illegale doeleinden.

Technische aspecten wetsvoorstel

Voorts hebben wij nog de volgende meer technisch getinte suggesties.

Algemeen

- De huidige basisbankrekening voor personen in de schuldhulpverlening is reeds vastgelegd in artikel 4:71f Wft. Het wetsvoorstel begint met een (nieuw) artikel 4:71f. Er vanuit gaande dat dit artikel voor personen in de schuldhulpverlening blijft bestaan, behoeft de artikelnummering in het wetsvoorstel aanpassing.

Artikel 4:71f

De laatste zin van het vierde lid is grammaticaal niet volledig juist.

220.2015/JCMdK-mo

Reactie op consultatie voorstel Implementatiewet toegang basisbankrekening

Blad 5

Artikel 4:71g

- 2^e lid: de laatste zin dient waarschijnlijk verwijderd te worden;
- 3^e lid: De huidige formulering van dit lid is niet in overeenstemming met het negende lid van artikel 16 van de Richtlijn. Op basis van de Richtlijn mag alleen de verplichting om *aandelen te nemen in de bank* worden opgelegd (onder voorwaarde dat de bank dit aan consumenten bij het openen van alle betaalrekeningen verplicht stelt). Op basis van de huidige formulering van het 3^e lid van het wetsvoorstel zou de bank ook de afname van andere diensten of producten verplicht mogen stellen voor zover ze dat maar bij alle betaalrekeningen voor consumenten doet.

Artikel 4:71i

- 1^e lid, eerste zin: De huidige formulering van dit lid is niet in overeenstemming met artikel 19 van de Richtlijn. Op basis van de Richtlijn mag alleen eenzijdig worden opgezegd bij *een raamovereenkomst*. In het wetsvoorstel wordt deze optie ook aan een bank toegekend bij een normale overeenkomst voor een basisbankrekening.
- 1^e lid, sub e: Ook deze formulering is niet in overeenstemming met artikel 19, lid 2, sub c van de Richtlijn. Op basis van de Richtlijn mag bij onjuiste informatie alleen eenzijdig worden opgezegd indien de juiste informatie ertoe zou leiden dat aanvrager *“geen recht op een basisbankrekening zou hebben gehad”*. In het wetsvoorstel is het criterium opgenomen dat *“de bank een basisbankrekening zou hebben geweigerd op grond van artikel 4:71f”*. Daar dit laatstgenoemde criterium minder feitelijk en objectief is en een afweging van de bank (lees discussie met de bank over artikel 4:71f) met zich meebrengt, is dit lid van het wetsvoorstel niet conform en ruimer dan bedoeld in de Richtlijn.

Vanzelfsprekend zijn wij bereid onze opmerkingen en adviezen nader toe te lichten. Voor zover nodig vermelden wij dat deze reactie openbaar mag worden gemaakt.

Met vriendelijke groet,

Joke de Kock
Voorzitter NVVK